

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ВК 4 «ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Спеціальність	035 - Філологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус навчальної дисципліни	вибіркова
Курс / семестр вивчення	3 курс/6 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	5
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 32 год.
	Практичні, семінарські заняття - 32 год.
	Самостійна робота - 86 год.
Вид індивідуального завдання	реферат, есе, тест, презентація
Форма підсумкового контролю	залік
Кафедра (назва, № кабінету, контактний телефон, e-mail)	Кафедра теорії і практики перекладу та іноземних мов, к. 113
Викладач:	Мельниченко Олена Леонідівна
Контактна інформація викладача:	E-mail: melnichenko@suem.edu.ua тел. 0936704999
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком Дистанційні: електронна пошта, групи у Вайбері, Телеграмі
Анотація навчальної дисципліни:	
<p>Курс «Психологічні аспекти перекладацької діяльності» досліджує психологічні особливості: процесу перекладу, формування специфічних перекладацьких умінь майбутніх фахівців-перекладачів та психолінгвістичні особливості і засади усного синхронного і послідовного перекладу. В ході вивчення, студенти вивчають психологічні чинники особистості перекладача та аналізують психологічні труднощі під час перекладу й практикують шляхи їх подолання.</p> <p>Зазначений курс спрямований на те, щоб навчити студентів розуміти когнітивні та психологічні процеси, які відбуваються під час перекладу, в ході практичних занять визначати шляхи покращення уваги і концентрації, тренувати вміння швидко та якісно сприймати, аналізувати та інтерпретувати отриману інформацію, розвивати і вдосконалювати найбільш продуктивний тип пам'яті для здійснення усного послідовного і синхронного перекладу.</p>	
Мета і завдання навчальної дисципліни:	
<p>Метою курсу є: формування знань щодо механізмів психологічних виявів перекладацької діяльності в плані рецепції перекладу в процесі мовленнєвої комунікації.</p> <p>Завдання курсу: вивчення психологічних аспектів перекладацької діяльності,</p>	

психічних компонентів рецепції перекладу, а також індивідуальних психологічних особливостей особистості в процесі перекладу та при сприйнятті перекладу; формування комплексу знань студентів з боку гуманітарних дисциплін у контексті тісного зв'язку з багатьма навчальними дисциплінами, перш за все з психологією, філософією, логікою, соціологією та ін.

Мета орієнтована на формування у студентів таких компетентностей:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

СК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

СК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

СК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.

СК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

СК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

СК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

СК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

СК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми)

ПРК 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

Очікувані результати навчання:

ОРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ОРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ОРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ОРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Особиста соціальна, емоційна компетентність перекладача. Роль емоційної культури в процесі підготовки та подальшої професійної діяльності перекладача. Психоментальні складники, креативність. Мовна компетентність (мовленнєва, текстотворча, стилістична). Соціально-комунікативна компетентність, міжкультурна компетентність, трансляторна компетентність, пошуково-технологічна компетентність.

Тема 2. Професійно важливі якості усного перекладача. Психофізіологічний компонент. Любов до мови. Уміння писати. Уміння слухати. Увага до деталей. Знання культури. Технологічні навички. Дослідницькі навички. Уміння побудувати гнучкий графік роботи. Уміння концентруватись. Пунктуальність, організованість, пам'ять, увага, зосередженість, посидючість, скрупульозність.

Тема 3. Функціонування робочої пам'яті перекладача. Когнітивний механізм сприйняття і розуміння. Генетична пам'ять, прижиттєва пам'ять. Зорова, образна, іконічна пам'ять. Довготривала і короткотривала пам'ять. Лінгвістична пам'ять. Мнемотехніки. Ментальний лексикон і концептуальна система.

Тема 4. Психологічні труднощі під час усного перекладу та шляхи їх подолання. Творчого потенціалу особистості перекладача як психологічний чинник процесу перекладу. Стрес-фактори когнітивного механізму під час перекладу. Актуалізація знань як контрзахід у протистоянні стресфакторам. Міжмовна інтерференція та засоби її нівелювання.

Тема 5. Психолінгвістична характеристика перекладу як виду мовленнєвої діяльності. Переклад як складний процес, з багаторівневим аналізом семантичних полів, синтаксичних структур, культурних відмінностей носіїв двох мов, задіяних у мовленнєвій інтеракції. Когнітивно-інтерпретаційні та комунікативно-продукційні універсалії. Детерміновані, прескриптивні та емпіричні універсалії. Розумовий стан перекладача, як відбиток світогляду та психологічної складової.

Тема 6. Психолінгвістичні особливості перекладу семантичних одиниць. Лексико-семантичне поле. Риси національно-мовної культури в лексиці. Семантичні закономірності, як одна із складових психічних процесів ва свідомості людини. Структурно-семантичний розрив між мовою оригіналу та мовою перекладу.

Тема 7. Психолінгвістичні механізми у реалізації перекладацької діяльності. Міжмовна комунікація як мовленнєво-мисленнєва діяльність перекладача. Характеристика тексту перекладу та його адекватності оригіналу та мовно-культурним традиціям – психолінгвістичний показник результату перекладацької діяльності. Аналіз механізмів і значення певних структур мозку в процесі мовленнєвої діяльності та перекладу.

Тема 8. Актуальні проблеми психолінгвістики у сфері перекладу. Жанрові проблеми перекладу. переклад наукових текстів та відтворення термінології. Художні тексти, як перекладацька проблема. Безеквівалентна лексика та її переклад. Культурологічний аспект перекладу.

Рекомендовані джерела і навчальна література:

1. Засекін С.В., Засекіна Л.В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168с. URL: <https://core.ac.uk/reader/153576030>
2. Іваницька М. Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід / *Psycholinguistics*. 2019, №26(2). С. 135–156. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/3486/ea062a402f4a501a4e98b61fdd757f29af26.pdf>
3. Карачова Д.В., Притиченко Г.В. Переклад, як об'єкт психолінгвістичного дослідження / *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/526/511>
4. Лебедева Л.Е., Кустовська І. М. Особливості застосування механізмів психолінгвістичної моделі у процесі перекладу / *Вісник науки та освіти*. 2023. №3(9). С. 446-429. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/issue/view/134>
5. Прокопенко А. В. Рава В. М. Кореляція когнітивних процесів та робочої пам'яті перекладача / *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*: серія: Філологія. Соціальні комунікації. Київ, 2020. С.65-70. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_3/14.pdf
6. Guanghua Qiu. Towards the effects of translators' emotional intelligence and anxiety on their translation quality / *Heliyon*. 2023. №9. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023064848>

Методи викладання і навчання

Лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання);

Семінарські, практичні заняття (публічне обговорення питань тем курсу, дискусії, виконання ситуаційних вправ, участь у діловій грі та ін. з використанням мультимедійного обладнання);

Самостійне навчання (виконання завдань самостійної роботи (СРС), індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ): підсумковий тест, контрольна робота, анотація, презентація, доповідь).

Форми контролю успішності навчання:

Контрольні заходи з перевірки успішності засвоєння навчального матеріалу дисципліни включають: поточний контроль, виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ), підсумковий контроль (екзамен).

Поточний контроль має на меті перевірку виконання завдань як аудиторної, так ісамостійної роботи студентів та може проводитися в таких формах:

- оцінювання підготовлених виступів, доповідей з тематики семінарських занять;
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на семінарських заняттях;
- виконання контрольної роботи;
- тестування з засвоєння окремих тем курсу;
- перевірка виконання завдань СРС.

Контроль виконання ІНДЗ здійснюється у формі перевірки підготовлених тез та їх наступної публікації як умова апробації результатів власного магістерського дослідження.

При проведенні рубіжних контролів після вивчення кількох тем курсу у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в бібліотеці електронних курсів системи дистанційного навчання СУРА для перевірки знань студентів

Система оцінювання результатів навчання:

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Підсумкова оцінка (залік) виставляється на підставі суми накопичених балів здобувачів вищої освіти, отриманих у ході поточного, рубіжного контролів, виконання ІНДЗ.

Схема розподілу балів:

50 балів (поточний контроль)	10 балів (контроль виконання ІНДЗ)	40 балів (рубіжний контроль)
---------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

30 балів (поточний контроль)	5 балів (контроль виконання ІНДЗ)	25 балів (рубіжний контроль)
---------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------

Шкала оцінювання результатів навчання:

Загальна семестрова оцінка за 100-бальною шкалою переводиться у національну шкалу відповідно до таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії і порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час усіх видів контролю здійснюється відповідно до затверджено в університеті «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень з навчальних дисциплін здобувачів вищої освіти» (URL : <https://www.suem.edu.ua/normatyvni-dokumeny>).

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності студенти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Студенти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком студента є перегляд новин на Телеграм-каналі.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Психологічні аспекти перекладацької діяльності».

Політика щодо пропусків занять

Студенти мають відвідувати лекційні й семінарські заняття. Відсутність студента на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку студентів і поліпшенню іміджу університету (факультету).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Студенти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Студент, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогапане, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо студент не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Силабус відповідає змісту освітніх програм (а саме: відповідність назві дисципліни, кількості кредитів, формі підсумкового контролю, набору компетентностей і результатів навчання), яка пройшла процедуру рецензування стейкхолдерами.

Силабус затверджено на засіданні кафедри теорії і практики перекладу та іноземних мов, протокол від «13» грудня 2023 р., № 4.

Завідувач кафедри

Світлана КУПРИКОВА